

למענינו מים

ידיעות נפלאות בפַרְשַׁת הַשְּׁבוּעַ * פַּרְשַׁת וַאֲרָא

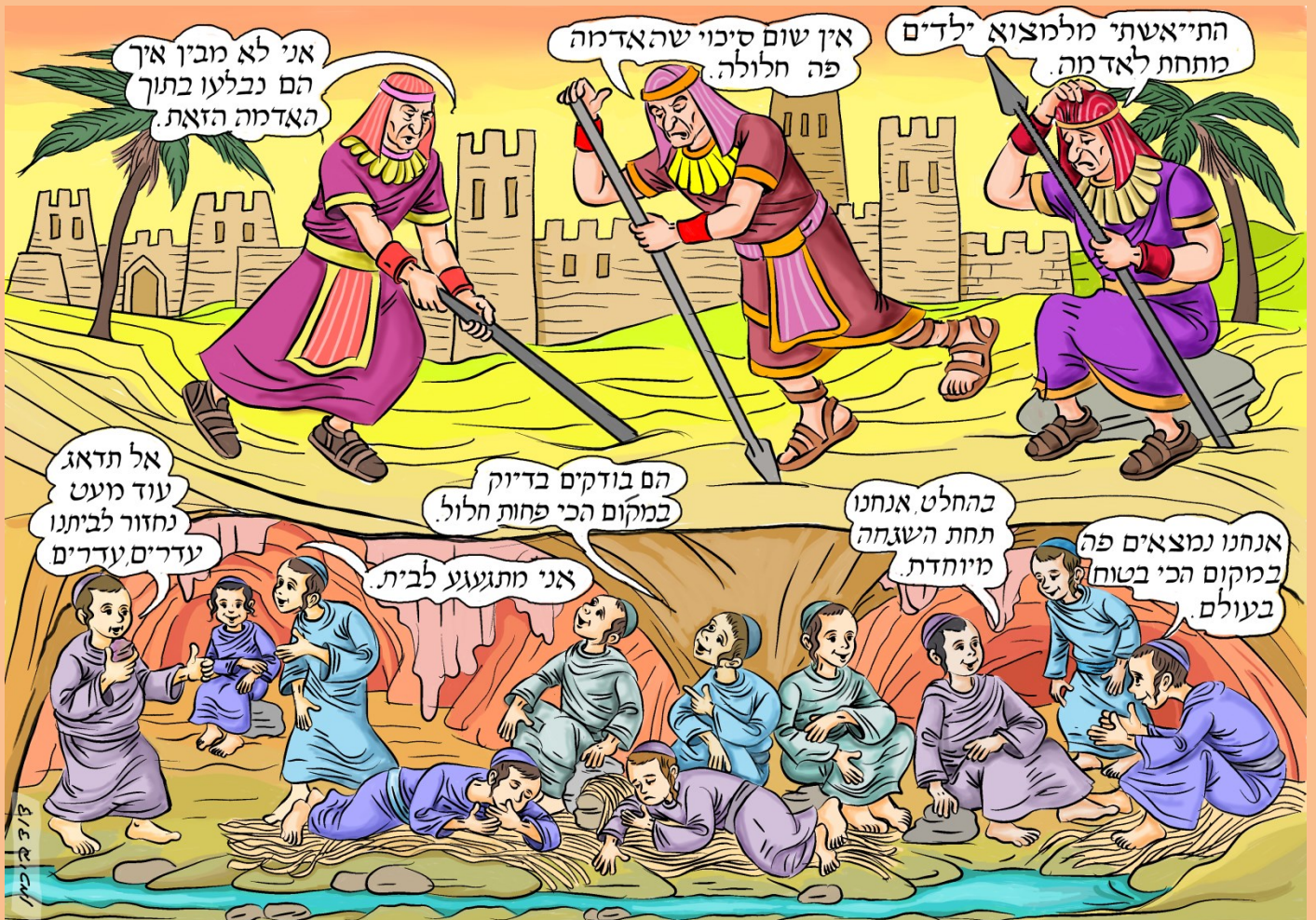
להעיר כי לגבי היאור שלקה במפת דם וכן במפת צפרדע, מצינו כי היה זה משום שהמצרים עשאוהו לאליל, או משום שהם השליכו לתוכו את ילדי ישראל). שְׂמָא נתן לומר, כי היה זה עֲנַשׁ בַּמִּדְּהָ כַּנְגַד מִדְּהָ: כְּפִי שְׂהַמְצָרִים נִסּוּ לְהַשְׁמִיד אֶת יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כָּף, עַד שְׂאֲפִילוֹ בַתּוֹךְ הָאֲדָמָה לֹא נִתְּנוּ לָהֶם מְנוּחַ, וְהָיוּ חוֹרְשִׁים אֶת הָאֲדָמָה כְּדִי לִפְגַּע בָּהֶם - כָּךְ קִבְּלוּ מִכּוֹת שְׂפָגְעוּ בְּאֲדָמָתָם וְהוֹכִיחוּ לָהֶם כִּי הָאֲדָמָה שִׁיכַת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִיא אֵינְנָה בְּכַעְלוֹתָם.

אַזְרָחִים תַּת קַרְקַעִים

הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת (סוֹטָה דף יא:), כִּי נָשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הִצְדִּיקְנִיּוֹת לֹא יָכְלוּ לְלַדֵּת בְּבִתְיָהֶן מִחַמַּת גְּזֵרַת הַמְצָרִים לְהַרּוּג אֶת כָּל הַתֵּינִיקוֹת הַזְּכָרִים, וְלָכֵן הָיוּ יוֹלְדוֹת אֶת

מדוע לקחה אדמת מצרים?

כְּאֲשֶׁר נִחְבְּנָן בְּעֶשְׂרֵת מִכּוֹת מְצָרִים, נִגְלָה כִּי בַחֲלָק מִמִּכּוֹת מְצָרִים לְקַחְתָּה גַם אֲדָמַת מְצָרִים עִצְמָה. כָּךְ לְמַשָּׁל, בַּמִּפְתָּ כְּנִים, מְצִינּוּ שְׂעֵפֶר הָאָרֶץ עִצְמוֹ לְקַח וְנַעֲשֶׂה כְּנִים. כְּפִי שְׁנֵאָמַר: "וַיֵּט אֶהְרֹן אֶת יָדוֹ בַּמַּטֵּהוּ וַיַּךְ אֶת עַפְרַת הָאָרֶץ, וַתְּהִי הַכְּנֵם בְּאֲדָם וּבַכְּהֵמָה, כָּל עַפְרַת הָאָרֶץ הָיָה כְּנִים בְּכָל אֶרֶץ מְצָרִים". גַּם בַּמִּפְתָּ עָרֹב נֵאָמַר: "וַיִּמְלֹא בְּתֵי מְצָרִים אֶת הָעָרֹב, וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הֵם עָלֶיהָ" (שְׁמוֹת ח, יז). וְכֵן נֵאָמַר בְּהַמְשָׁךְ, "וּבְכָל אֶרֶץ מְצָרִים תִּשְׁחַת הָאָרֶץ מִפְּנֵי הָעָרֹב" (שָׁם כ). וְכִפִּי שְׂבָאָרוֹ בְּזֶה הַמְּפָרְשִׁים, כִּי נִרְמַז בְּכָךְ שְׂגַם הָאֲדָמָה עִצְמָה נִתְּמַלְאָה בְּנִחְשִׁים וְעַקְרָבִים וְנִשְׁחַתָּה. (וַיֵּרָאוּ עוֹד בְּפִרוּשׁ הַסְּפָרָנוֹ וְהַפְּנִים-יְפוֹת). וּמִשְׁמַע מִכָּךְ, שְׂהַעֲפֹר עִצְמוֹ לְקַח. וַיֵּשׁ לְהַבִּין מַדּוּעַ. (יש

לְדִיָּהֶן בְּשָׂדוֹת, תַּחַת עֲצֵי הַתְּפוּחַ, וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה שׁוֹלַח מַלְאָכִים שִׁנְקוּ וַיְכַרְיֵאוּ אֶת הַתֵּינִיקוֹת, וְאוֹתָם מַלְאָכִים הָיוּ מִמְּצִיאִים לַתֵּינִיקוֹת שְׁמֵן וְדָבֵשׁ מִן הָאֲבָנִים שֶׁבַשְׂדָּה.

וּמִמְשִׁיכָה הַגְּמָרָא: "וְכִינּוֹן שְׁמִפְרִינֵי בְּהֵן מְצָרִים, בְּאֵין לְהוֹרְגֵן, וְנַעֲשֶׂה לָהֶם גֵּס וְנִבְלָעִין בְּקַרְקַע. וּמְבִיאִין שְׁנָרִים וְחוֹרְשִׁין עַל גִּבּוֹן, שְׁנֶאֱמַר עַל גִּבֵּי חָרְשׁוֹ חוֹרְשִׁים וְגוֹמֵר. לְאַחַר שֶׁהוֹלְכִין - הָיוּ מְבַצְבְּצִין וְיוֹצְאִין כְּעֶשֶׂב הַשְּׂדֵה, שְׁנֶאֱמַר: רִבְכָּה כְּצֶמַח הַשְּׂדֵה נִתְתִּיף. (וּמְבֹאֵר רַש"י: "רִבְכָּה כְּצֶמַח הַשְּׂדֵה - גְּדִילִים מִן הָאֶרֶץ כְּצֶמַח הַשְּׂדֵה") וְכִינּוֹן שְׁמֵתְגַדְּלִין בְּאֵין עֲדָרִים לְכַתִּיחֵן, שְׁנֶאֱמַר וַתְּרַבֵּי וַתִּגְדְּלֵי וַתְּבֹאֵי בְּעֲדֵי עֲדָיִם, אֶל תְּקַרֵּי בְּעֲדֵי עֲדָיִם אֲלֵא בְּעֲדֵרֵי עֲדָרִים".

דְּבָרִים זֵהִים אֲנִי מוֹצֵאִים גַּם בַּמְדְּרָשִׁים, כְּגוֹן בְּשִׁמּוֹת רַבָּה (א, יב, כג, ח) וְעוֹד.

וּמִלְשׁוֹן הַגְּמָרָא מִשְׁמַע, שֶׁלֹּא הִיָּה הַדְּבָר בְּמִקְרָאִים בּוֹדְדִים בְּלִבָּד, אֲלֵא כִּף הִיָּתָה צוּרַת גְּדוּל לְיַד יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָן שָׁנִים! הֵם לֹא גְדְּלוּ בְּכַתִּיבִים אֲלֵא בְּשָׂדוֹת, כְּאֲשֶׁר בְּחֻלְק מִהֶזְמַן הָיוּ שׁוֹכְנִים תַּחַת הָאֲדָמָה וְנִצְלִים מִרְדִּיפוֹת הַמְּצָרִים, וְכֹאֲשֶׁר הָיוּ גְדֻלִים הָיוּ שְׂבִיבִים בְּקְבוּצוֹת גְּדוּלוֹת שֶׁל "עֲדָרִים עֲדָרִים" לְכַתִּיחֵם. (בְּסֵפֶר "תּוֹרַת הַמְּנַחֵה" לְרַבֵּי יַעֲקֹב סִקְלִי כּוֹתֵב כִּי כְּאֲשֶׁר הָיוּ בְּנֵי שֵׁשׁ וְשֶׁבַע שָׁנִים, הָיוּ חוֹזְרִים לְמְצָרִים "וְרַבּוֹת רַבּוֹת" כִּלְשׁוֹן הַפְּתוּב "וְרַבּוֹת").

וּלְפִיכֶף, מְבֹאֵר שֶׁם הַמְּהַרְשֵׁ"א, מְדַמֵּה הַפְּתוּב אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְצֶמַח הַשְּׂדֵה, כְּדֵי לְסַפֵּר עַל יְצִיאָתָם מִן הָאֲדָמָה שֶׁנִּבְלָעוּ בָּהּ, מִמֶּשׁ כְּמוֹ צֶמַח הַבּוֹקֵעַ וְעוֹלָה מִן הָאֲדָמָה.

עוֹד יוֹתֵר כְּאֲשֶׁר יִצְאוּ "וַיַּעֲלוּ מִן הָאֶרֶץ" כֹּל הַיְלָדִים הַחֲבוּיִם עִתָּה בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה.

רִבְכָּה כְּצֶמַח הַשְּׂדֵה נִתְתִּיף

בְּתַאֲוֵר מְרַגֵּשׁ וּמְרִטִיט מְבִיעַ הַנְּבִיא יְחִזְקֵאל אֶת תְּקוּמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמְצָרִים, וְאֶת הִיּוֹתָם לְעַם הַשָּׁם:

"וְאֶעֱבֹר עֲלֵיךָ וְאֶרְאֶה מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדַמִּיךָ, וְאֶמַּר לְךָ בְּדַמִּיךָ חַיִּי, וְאֶמַּר לְךָ בְּדַמִּיךָ חַיִּי: רִבְכָּה כְּצֶמַח הַשְּׂדֵה נִתְתִּיף, וַתְּרַבֵּי וַתִּגְדְּלֵי, וַתְּבֹאֵי בְּעֲדֵי עֲדָיִים... וְאֶשְׁכַּע לְךָ, וְאֶבּוֹא בְּכַרִּית אִתְּךָ נְאֻם ה' אֱלֹקִים, וַתְּהִי לִי" (טז, ו-ח).

וּבְרַש"י שָׁם: "רִבְכָּה כְּצֶמַח - כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר וַיְכַרְיֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוֹ וַיִּשְׂרְצוּ וַיַּרְבּוּ".

אֲמַת שְׂאֵף צֶמַחֵי הַשְּׂדֵה נִחְנוּ בְּכַח רַבּוּי נִפְלָא. וּבְסֵפֶרִים רַבִּים הִרְחִיבוּ וְהוֹסִיפוּ עַל הַדְּמִיוֹן בֵּין רַבּוּי יִשְׂרָאֵל לְרַבּוּי צֶמַחֵי הַשְּׂדֵה, אִם עַל פִּי פֶשֶׁט וְאִם עַל פִּי סוּד. אֵף הַשְּׂאֵלָה נִשְׂאֵלָת, מְדוּעַ נּוֹטָה הַנְּבִיא מִהַדְּמוּי שְׁנֶאֱמַר בַּתּוֹרָה "וַיִּשְׂרְצוּ", וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדַמּוּי שׁוֹנֶה וּפְחוּת מְקַבֵּל - "כְּצֶמַח הַשְּׂדֵה"?

וְאִם לֹא רָצָה לְדַמּוֹתָם לְשִׂרְצִים, הֲרִי יָכֹל הַנְּבִיא לְדַמּוֹתָם לְכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְלַעֲפַר הָאֶרֶץ, דִּימוּיִים שְׂפָכָר וְנֶאֱמָרוּ לְאֲבוֹת הָאֵמָה! (וּשְׂאֵלָה זֹאת מְזַכֵּר בְּדַבְּרֵי הַמְּהַרְשֵׁ"א בְּגְמָרָא סוּטָה י"א: הַמּוֹבָאֵת לְהֵלֵן).

אֶת הַתְּשׁוּבָה לְכֶף נּוֹתְנִים לָנוּ חַז"ל, בְּגְמָרָא וּבַמְדְּרָשׁ הַנִּזְכָּר. וְלִפִּי דְבָרֵיהֶם, לֹא מְדַבֵּר רַק בְּבִטּוּי שֶׁל רַבּוּי כְּמוֹתֵי אֲלֵא בְּמִשְׁהוּ אַחַר לְגַמְרֵי וְהוּא הַמְּצָאוֹתָם שֶׁל יְלָדֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה!

מְדוּעַ יוֹם הַגְּאוּלָּה קְרוּי "יוֹם יִזְרְעָאל"?

וּנְסִיִּים עֲנִין זֶה בְּנוֹשֵׂא דוּמָה.

יוֹם הַגְּאוּלָּה קְרוּי בְּנְבִיא הוֹשַׁע (ב, ב): "יוֹם יִזְרְעָאל".

וְכֶף מְבִשֵּׁר הַנְּבִיא: "וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו, וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן הָאֶרֶץ, כִּי גְדוּל יוֹם יִזְרְעָאל".

וּמְבֹאֵר הַמְּלַבֵּי"ם בְּמִלּוֹתָיו הַנִּפְלְאוֹת:

"שֶׁהַגְּלוּת יִהְיֶה דוּמָה כְּזוֹרַע גְּרַעֲיֵי תְּבוּאָה בְּעֵמֶק הָאֲדָמָה וְנִדְמָה לוֹ שֶׁהַגְּרַעֲיִנִים נִרְקְבוּ וְנִבְלָה, וְאַחַר כֶּף יְצִיצוּ וַיִּצְמְחוּ וַיּוֹצִיאוּ פְּרִי תְּבוּאָה כְּפִלִּים כְּפִלִּים, כֵּן יְצִיצוּ מִן הַגּוּלִים שֶׁנִּזְרְעוּ בְּאֶרְצוֹת שְׂבָיִם עִם רַב כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִסְפָּר..."

"וְיוֹם יִזְרְעָאל הֵינּוּ יוֹם שֶׁתִּתְגַּלֶּה הַזְּרִיעָה הַזֹּאת שֶׁנִּזְרַע אֱלֹהִים בְּאֶרֶץ וַיִּשָּׂא אֱלִמּוֹתָיו, יוֹם זֶה יִהְיֶה גְדוּל מְאֹד מְצֹד הַנְּסִיִּים וְהַגְּלוּלוֹת שֶׁיַּעֲשֶׂה ה' בְּיוֹם הַהוּא לְעֵינֵי כָּל הַגּוֹיִם".

הַעֲלוֹן מוֹקְדֵשׁ לְעֵלְוֵי נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל:
אֲבִינוּ ר' מֹשֶׁה (אֱלִיהוּ) בֶּן ר' חַיִּים וּבַת
שֶׁבַע ע"ה
וְאֲמִנוּ מֵרַת אֵילָנָה בַּת רַחֵל ע"ה

וַתִּמְלֵא הָאֶרֶץ אֹתָם

הַמְּצָאוֹתָם שֶׁל יְלָדֵי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה, נִרְמְזוֹת בְּפִסְוִקִים נוֹסְפִים בַּתּוֹרָה.

רַבִּי אֱלִיהוּ הַכֹּהֵן מְאִיזְמִיר (בְּעַל הַשֶּׁבֶט מוֹסֵר) מְבֹאֵר בְּסֵפֶרוֹ "חוֹט שֶׁל חֶסֶד", כִּי בַּתּוֹרָה נֶאֱמַר, "וַתִּמְלֵא הָאֶרֶץ אוֹתָם", וְזֹאת כְּדֵי לְלַמֵּד שֶׁאֲדַמַּת מְצָרִים עֲצָמָה הִיָּתָה מְלֵאָה בְּיְלָדִים שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל. (הַפְּלִי יְקָר מְבֹאֵר בְּדִרְבָּר דוּמָה, כִּי כּוֹנֵת הַפְּתוּב לְרִמּוֹ שֶׁהָאֲדָמָה אֲשֶׁר כִּסְתָה אֶת הַיְלָדִים סִיעָה בְּרַבּוּי הָעַם, וּכְאֵלוֹ נֶאֱמַר "וַתִּמְלֵא" הָאֶרֶץ אֹתָם).

וּמוֹסִיף עוֹד רַבִּי אֱלִיהוּ הַכֹּהֵן, כִּי הַדְּבָר רְמוּז גַּם בְּפִסְוִק הַרְּאִשׁוֹן שֶׁל עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת, "אֲנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" - כְּלוֹמֵר, הוֹצֵאתִיךָ מִתּוֹךְ הָאֶרֶץ, מִתּוֹךְ הָאֲדָמָה מִמֶּשׁ.

בְּאִפְסוּ זֶה מְבֹאֵר ה' כְּפִלִי יְקָר" אֶת בְּרַכַּת יַעֲקֹב, "וַיִּדְגּוּ לְרוֹב בְּקִרְבֵּי הָאֶרֶץ", שֶׁפְּרוּשׁוֹ שֶׁיִּתְרַבּוּ הַיְלָדִים בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה.

וְכִמוֹ כֵּן מְבֹאֵר בְּסֵפֶר "לְהִלֵּת יִצְחָק" עַל הַפְּתוּב "וְנִלְחַם בְּנוֹ וְעָלָה מִן הָאֶרֶץ" (בְּשֵׁם הַגְּאוּלָּה גְּדוּל רַבִּי אַבְרָהָם יְהוֹשֻׁעַ אָב"ד אֵילִיָּא), כְּלוֹמֵר, שֶׁהַמְּצָרִים אֲמָרוּ שִׁישׁ לְהִתְחַכֵּם מִהֵר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁכֵּן הֵם עוֹמְדִים לְהִתְרַבּוֹת